

TEATRUL —

pe scenele țării

TIRGU-MUREȘ

„Există și o
asemenea
dragoste“

TEXTUL lui Hajdu Gyözö, definit ca „montaj publicistic“, se încadrează în rindul acelor așa-zise „specii de frontieră“. Materia se alcătuiește dintr-o impletire de documente de epocă (fie prelucrate sau evocate, fie preluate ca atare) și o tramă de pură imaginație. Experiența, departe de a fi singulară în istoria literaturii scenice (și nu doar scenice), a fost și rămâne mereu riscantă, chip de a spune că rezultatul s-ar putea dovedi a fi un hibrid. Nu este cazul — o spun de la început — „montajului“ conceput de Hajdu Gyözö.

Opera sa este profund organică, nu mai puțin și intruchiparea sa scenică, realizată de secția maghiară a Teatrului Național din Tirgu Mureș. Sint evocate momente dramatice și semnificative legate de amplele manifestări muncitorești desfășurate în 1929 pe valea Mureșului sub directa con-

ducere a Partidului Comunist Român, pe firul cărora este brodată o poveste de dragoste (ținând, cum spuneam, de ficțiune). Impletirea celor două planuri, cu preponderent accent asupra celui dintâi, este abil realizată. Tehnica interferării planurilor funcționează aproape fără cusur, iar senzația este cea a forței și patetismului în planul substanței, a succesiunii dialectice de pasaje de armonie și contrapunct în planul construcției.

Remarcabil, absolut remarcabil mi s-a părut felul în care regizorul Kovács Levente a rezolvat dificultățile reale (și deloc puține) ale textului. Pasajele unui teatru de factură tipic agitatorică alternează cu acelea rezolvate (în chip necesar) în registrul teatrului tradițional, să-i spunem, fără ca una din formule să o „bruize“ pe cealaltă. Montarea este concepută pe „secvențe“ alternând rapid, într-un „montaj“ concentrat și expresiv, dinamic, „decupind“ scenele uneori numai cu ajutorul luminilor (excepționale!), într-o ambianță de mare capacitate de sugestie (Kelemen Tamas Anna), cu o inteligență dispunere „în cadru“ (în cazul scenelor cu numai câteva personaje), cu o impetuoasă și sesizantă dinamică (în scenele de masă).

Sigur, se cuvin a fi amintiți în primul rând protagoniștii: Adám Erzsébet (Agnes), Györfy András (Mihai) și Zálányi Gyula (Zoltán). Montarea se constituie însă, până la urmă, într-un exemplar spectacol de echipă. Nu de multe ori am urmărit o trupă atât de exact pusă la punct, atât de disciplinată în excelența său joc, funcționând ca un mecanism impecabil, deși, poate, aici cuvântul mecanism nu este foarte potrivit într-atâta forță emoțională aveau interpretarea (la toate nivelurile), concepția de ansamblu.

Un spectacol inteligent și valoros, pe un text cu o problematică gravă, „pusă în pagină“ de o manieră incitantă.

Aurel BĂDESCU

Moment din spectacolul Există și o asemenea dragoste de Hajdu Gyözö cu Györfy András, Adám Erzsébet și Zálányi Gyula

BRAȘOV

Gânduri
și împliniri
regizorale

TEAETRUL dramatic din Brașov își încheie stagiunea cu două premiere importante, dată fiind notorietatea dramaturgilor — Matca de Marin Sorescu și Nebunul se întoarce de Dario Fo. Matca, lucrare mult comentată, în țară și aiurea, premieră-eveniment la timpul său, prea repede apoi uitată de ochii grăbiți să înregistreze evoluția sores-

ciană. Așa privită, includerea piesei în repertoriul teatrului brașovean merită salutăta cu bucurie, cu bucuria și nostalgia marilor reîntâlniri. Montarea o datorăm lui Sergiu Savin, semnatar și al scenografiei, regizor, cum îl cunoaștem, cu predilecție pentru poemul scenic, pentru citirea lirică și colorată a textelor. Ceea ce descoperim și acum, căci Sergiu Savin își compune spectacolul cu o largă gamă de simboluri, propunând pe această linie, indiscutabil, o notă inedită. Scena se umple (spuneam că regizorul este și autorul cadrului scenografic) cu semnele unui loc cu obiceiuri anume, cu arhaice ritualuri păstrate cu sfințenie. Chiar ludicul momentului de debut este, după opinia noastră, inspirat, el aducând liniștea și candoarea cuplului de îndrăgostiți, un fel de inconștiență, proprie lipsei de experiență. Găsim în jocul lor ceva din pacea de dinaintea urgiei. Subliniind inspirat și apăsător contextul, în care bătrînul tată va muri și tinăra sa fiică va naște, dialogul (sau monologul ei!) cîștigă într-o asemenea viziune o impresionantă expresivitate. Sint în spectacolul brașovean scene de o plasticitate remarcabilă, de o mare picturalitate, în special în cea de a doua parte a sa, și am numi aici invenția scenografică care reușește să imagineze creșterea apelor, cu Titu undeva deasupra răstîguit, cu Irina care își ține statuar copilul peste stihii.

E drept, furat de sugestia scenică, de

compoziția solemnă, Sergiu Savin pierde pe alocuri cursul splendidului poem, inovind mecanic, pierzînd unele accente subtile ale textului, ironia mai ales.

În rolul Irinei, Virginia Itta Marcu face, poate, cea mai importantă creație din cariera ei. Irina, astfel imaginată, este o credință aprigă și poetică în vitalitatea unui popor care încă din „matcă“ și-a asumat destinul cu convingerea în nemurire. Din aceeași distribuție, Nicolae Manolache (Titu) comunică o frumusețe interioară, apoi Costache Babii (Moșul), hitru în vorbe, dar nu destul de „înțelept“, Luminița Blănaru (Silvica), o apariție plină de grație, care se reține.

Spectacolul lui Sergiu Savin, în ciuda amintirilor imperfecțiunii, se impune ca un moment bun al stagiunii, efectuat cu profesionalitate într-o operă dramatică a cărei lectură comportă înțelesuri profunde.

ADOUA premieră, Nebunul se întoarce, cu titlul ei adevărat Moartea accidentală a unui anarhist, de Dario Fo, întregeste și ea repertoriul de calitate al actualei stagiuni brașovene. Regizorarea Olimpia Arghir s-a străduit mult pentru a ne da un spectacol cit mai convingător și, în același timp, pentru a-l prezenta pe cunoscutul dramaturg,

restrinsă a artistului (Sergiu Tudose a mai montat doar la Teatrul de copii și tineret din Iași; printre altele, a fost secundat de o echipă excelentă: Emil Coșeru (Peer Gynt), captivant prin vitalitatea și forța ardentă a jocului, ca și prin rafinamentul cu care știe să lățească și să amplifice spre explozie tensiunea dramatică; Violeta Popescu, acoperind cu egală putere de convingere o gamă extrem de largă de trăiri (pentru a atinge culmi de emoție artistică în „moartea Aasei“) și diferențiind subtil ipostazele Femeii — ceea ce Laura Voicu Buiuc reușește mai puțin, poate și din pricina partiturii coregrafice insuficient de substanțiale și de diverse. Ion Rusu, aflat la cea de a doua încercare în calitate de coregraf (după un spectacol „Cealokovski“, conceput pentru Studiul Operei din Iași), se dovedește a fi în schimb remarcabil ca balerin (a studiat la Leningrad, a susținut roluri solistice în mai mult de zece mari spectacole ale repertoriului universal și național de gen, a dansat în numeroase țări ale Europei apusene), realizînd imagini expresive și de mare frumusețe plastică.

În sfîrșit, costumele create de Marie-Jeanne Lecca (ingenioase elemente se adaugă „colantului“ dansatorilor, definind diferitele personaje) și decorurile lui Dan Jitianu (memorabile: „pădurea vie“ a copacilor ce-și schimbă neconținut forma și imensa pinză ce se preface rînd pe rînd în tavan sau podea, în munți, valuri sau dune, în cort, plog sau jilț, închipuînd în cele din urmă însăși silueta temutului Topitor de nasturi din piesa lui Ibsen) contribuie în mod esențial la reușita unui spectacol ce demonstrează admirabil cum teatrul, muzica și dansul se pot asocia și în alte maniere (după părerea mea, mai elevate) decît cea a musical-ului.

Luminița VARTOLOMEI

ONEȘTI

Călinescu
dramaturg

IN CADRUL unei manifestări de ridicată tinută — Zilele culturii călinescienice —, care s-au desfășurat la Onești, Teatrul de animație din Bacău a prezentat două piese pe care înșurătorul le-a destinat păpușilor: Tragedia regelui Otakar și a prințului Dalibor și Ileana Flutureana.

Regia — incredințată unui foarte tânăr slujitor al scenei, debutant în acest gen de spectacol, Radu Popovici — a oferit o

după chipul și asemănarea sa. A introdus, de aceea, și secvențe filmate din realitatea italiană imediată, ca să înțelegem că autorul este adînc legat de ea, de faptul cotidian fierbinte. A condus chiar și mișcarea interpretilor în nota, inchipuită personal, a teatrului lui Dario Fo. Rezultatul este o comedie, dar cu satira din păcate ușor voalată sau mai degrabă cu efect exterior.

După părerea noastră, textul, fără să fie o capodoperă, conține mai multă subtilitate decît a scos la lumină regia. Dorind un spectacol accentuat politic, Olimpia Arghir nu a fost convinsă că partitura ca atare este suficientă. Asta și explică intervențiile filmice. Îi era mai la îndemînă, poate, farsa în cunoscuta tradiție italiană. Oscilațiile se simt în spectacol: îngroșări amendabile, incoerențe, scene necontrolate artistic, cum este, de pildă, cea a reconstituirii accidentului. Motiv pentru care și actorii ne-au părut dezorientați, dincolo de dicția supărătoare de care se fac singuri vinovați. L-am desprinde, totuși, pe Mircea Andreescu (Nebunul), interpret de finețe și umor. Dan Dobre, Dan Săndulescu, Paul Lavric și Nicolae Albanî sint doar personaje-replică, fără statut tipologic. Mai conturată, ziarista „văzută“ de Coca Bloos. Și o mențiune pentru scenografia lui Puiu Antemir.

Ernil RĂDULESCU